

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/31/2017
Identifikačné číslo spisu:	8313200466
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Janka Cisárová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:8313200466.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne S. bývajúcej vo E., zastúpenej Advokátskou kanceláriou KRAJŇÁK & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Drieňová 34, IČO: 47 233 427, proti žalovaným 1/ R. bývajúcemu v C. 2/ C. bývajúcemu v C., zastúpenému JUDr. Martinou Řeřichovou, PhD., advokátkou so sídlom v Humennom, Mierová 2529/87, 3/ Allianz - Slovenskej poisťovni, a.s., so sídlom v Bratislave, Dostojevského rad 4, IČO: 00 151 700, o ochranu osobnosti, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 12 C 9/2013, o dovolaniach žalobkyne a žalovaného 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 22. decembra 2015 sp. zn. 3 Co 99/2014, takto

rozhodol:

Dovolanie žalovaného 2/ o d m i e t a.

Žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania vo vzťahu k žalovanému 2/ nepriznáva.

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Prešove z 22. decembra 2015 sp. zn. 3 Co 99/2014:

a/ vo výroku, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovanej 3/ tak, že žalobu proti tejto žalovanej zamietol,

b/ v častiach výrokov týkajúcich sa povinnosti žalovanej 3/ nahradiť trovy konania štátu a povinnosti zaplatiť súdny poplatok,

c/ vo výroku týkajúcom sa náhrady trov konania žalovanej 3/.

Vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 23. januára 2014 č. k. 12 C 9/2013-138 I. uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne žalobkyni 15 000,- € a trovy konania vo výške 2 953,40 € v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku, II. v prevyšujúcej časti žalobu o zaplatenie sumy 20 000,- € zamietol, III. uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne sumu 900,- € na súdnom poplatku na účet súdu prvej inštancie v lehote 3 dní od právoplatnosti tohto rozsudku, IV. uložil žalovaným 1/, 2/ a 3/ povinnosť zaplatiť spoločne a nerozdielne sumu 4,30 € na trovách štátu na účet súdu prvej inštancie v lehote 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V

odôvodnení rozsudku uviedol, že žalobkyňa sa podanou žalobou domáhala od žalovaných zaplattenia sumy 35 000,- € s tým, že 20 000,- € žiadala titulom náhrady nemajetkovej ujmy vzniknutej jej v dôsledku zásahu do jej práva na ochranu osobnosti, konkrétne práva na súkromný a rodinný život (§ 11, § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka) a 15 000,- € ako nárok zosnulého, ktorý uplatňovala podľa § 15 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie po vykonanom dokazovaní mal za preukázané, že žalovaný 1/ zapríčinil dopravnú nehodu, pri ktorej tragicky zahynul syn žalobkyne E., a preto ako vodič motorového vozidla nesie zodpovednosť v zmysle § 420 Občianskeho zákonníka za spôsobenú škodu. Súd zaviazal na plnenie aj žalovaného 2/ s poukazom na ustanovenie § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktorý bol vlastníkom, resp. prevádzkovateľom osobného motorového vozidla, ktoré žalovaný 1/ šoféroval a s ktorým došlo k dopravnej nehode. V súvislosti s pasívnou legitímáciou žalovanej 3/ poukázal na rozsudky Súdneho dvora Európskej únie (ďalej len „SD“) vo veciach Haasová C-22/12 a Drozdovs C-277/12, z ktorých vyplýva, že pod pojmom ujma na zdraví je potrebné rozumieť akúkoľvek ujmu, ak jej náhrada vyplýva na základe zodpovednosti poisteného za škodu z vnútroštátneho práva uplatniteľného v danom spore, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú ako aj psychickú traumu. Súdny dvor Európskej únie dospel k záveru, že medzi škody, ktoré sa musia z povinného zmluvného poistenia nahradiť, patrí aj nemajetková ujma, ak možno náhradu tejto ujmy požadovať podľa vnútroštátneho práva. Z vyššie uvedených rozsudkov vyvodil, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode. Z týchto dôvodov, s poukazom na § 4 ods. 2 zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „ZoPZP“), dospel k záveru, že aj žalovaná 3/ je v konaní pasívne legitimovaná. Skonštatoval, že súčasťou práva na ochranu osobnosti je i právo na súkromie a rodinný život, ktoré v sebe zahŕňa tiež právo na spolužitie s ďalšími osobami, predovšetkým s členmi rodiny. Vychádzajúc z uvedeného mal za to, že podaná žaloba, v ktorej sa žalobkyňa domáhala náhrady nemajetkovej ujmy, bola uplatnená dôvodne vo vzťahu ku všetkým žalovaným, avšak súd žalobkyni nepriznal požadovaných 20 000,- €, ale ponížil jej nárok na 15 000,- € a v prevyšujúcej časti 5 000,- € žalobu zamietol s poukazom na spoluvinu nebohého na vzniku dopravnej nehody. Žalobu zamietol aj v druhej časti, kde predmetom bola suma 15 000,- €, ktorú žalobkyňa uplatňovala ako nárok zosnulého E., ktorý mu mal vzniknúť neoprávneným zásahom do jeho práva na ochranu osobnosti, a to do práva na ochranu života a zdravia. V tejto súvislosti uviedol, že išlo o osobnostný nárok E., ktorý zanikol jeho smrťou a neprechádza na dedičov, žalobkyňa preto nemala aktívnu vecnú legitímáciu na jeho uplatňovanie.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyne a žalovaných 2/ a 3/ rozsudkom z 22. decembra 2015 sp. zn. 3 Co 99/2014 I. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovanej 3/ tak, že žalobu proti tejto žalovanej zamietol, II. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovaných 1/ a 2/ o povinnosti týchto žalovaných zaplatiť žalobkyni spoločne a nerozdielne sumu 15 000,- € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, III. potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutej časti o zamietnutí žaloby o zaplattenie 20 000,- €, IV. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o náhrade trov konania vo vzťahu žalobkyne a žalovaných 1/ a 2/ tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť nahradiť žalobkyni spoločne a nerozdielne trovy konania vo výške 891,95 € na účet jej právnej zástupkyne do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, V. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o povinnosti žalovaných 1/ až 3/ zaplatiť súdny poplatok tak, že tento sú povinní uhradiť žalovaní 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne vo výške 900,- € na účet súdu prvej inštancie do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, VI. zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku o povinnosti žalovaných 1/ až 3/ zaplatiť trovy štátu tak, že tieto sú povinní nahradiť žalovaní 1/ a 2/ spoločne a nerozdielne vo výške 4,30 € na účet súdu prvej inštancie do 3 dní od právoplatnosti rozsudku, VII. žalovanej 3/ náhradu trov konania nepriznal. Odvolací súd skonštatoval, že súd prvej inštancie vo vzťahu k žalovaným 1/ až 3/ správne zistil skutkový stav a správne ho aj právne vyhodnotil, avšak len voči žalovaným 1/ a 2/. Pokiaľ išlo o povinnosť žalovaných 1/ a 2/ plniť žalobkyni, nahradiť jej trovy konania, uhradiť súdny poplatok a trovy štátu, odvolací súd v tejto časti plne odkázal na zdôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie (§ 219 ods. 2 O.s.p.). Námitku žalovaného 2/, že nie je daná jeho pasívna legitímácia v predmetnom spore, považoval odvolací súd za neopodstatnenú. Vychádzal z toho, že pri určení subjektu zodpovedného za

zásah do osobnostných práv, ktorý bol spôsobený prevádzkou dopravných prostriedkov, je treba analogicky aplikovať § 427 ods. 2 Občianskeho zákonníka, v dôsledku čoho potom prevádzkovateľ zodpovedá fyzickej osobe aj za nemajetkovú ujmu na jej chránených osobnostných právach. Bol však toho názoru, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil vec ohľadne pasívnej legitímácie žalovanej 3/. Zdôraznil, že žalovaná 3/ ako poisťovňa, ktorá bola len účastníkom poistného vzťahu zo zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, žiadnym spôsobom nezasiahla do osobnostných práv žalobkyne. Poukázal na to, že § 4 ods. 2 ZoPZP podáva taxatívny výpočet prípadov podliehajúcich poistnému krytiu, pričom súd prvej inštancie toto ustanovenie nesprávne vyložil, keď ustálil, že do tam obsiahnutých pojmov možno subsumovať aj náhradu nemajetkovej ujmy. Ak súd prvej inštancie pri rozhodovaní vychádzal z rozsudku SD vo veci Haasová C-22/12, odvolací súd doplnil, že v rozsudku zámerne nie je uvedené, že povinné zmluvné poistenie „kryje“ aj nároky pozostalých, ale iba to, že toto poistenie „má pokrývať“ aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám, ktoré boli usmrtené pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo. Z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP však vyplýva, že toto poistenie nepokrýva uvedený druh nemajetkovej ujmy, ale kryje iba „škodu na zdraví“, pričom škodu na zdraví a nároky spôsobené zásahom do osobnostných práv Občiansky zákonník striktné od seba odlišuje. Ďalej uviedol, že smernice ES/EÚ (72/166/EHS, 90/232/EHS) upravujúce povinné zmluvné poistenie ako sekundárne európske právo, nemajú priamy ani subsidiárny účinok na národnú právnu úpravu odškodňovania obetí dopravných nehôd a zaväzujú iba členské štáty; smernice EÚ preto nemožno priamo aplikovať vo vzťahu k fyzickým či právnickým osobám členského štátu. Z týchto dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k žalovanej 3/ tak, že žalobu voči nej ako nedôvodnú zamietol (§ 220 O.s.p.). V súvislosti s odvolaním žalobkyne voči zamietajúcemu výroku súdu prvej inštancie ohľadne zaplatenia 15 000,- €, ktoré si žalobkyňa uplatnila ako nárok zosnulého Vladimíra Jalča podľa § 15 Občianskeho zákonníka, odvolací súd skonštatoval nedostatok aktívnej legitímácie žalobkyne. Stotožnil sa so záverom súdu prvej inštancie, že ide o osobnostný nárok Vladimíra Jalča, ktorý zanikol jeho smrťou a neprechádza na jeho dedičov. Vysvetlil, že osoby ktoré sa domáhajú postmortálnej ochrany mŕtvej fyzickej osoby, sa nemôžu domáhať vo svojom mene primeraného zadosťučinenia v peniazoch v zmysle § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka, pretože toto právo zaniká smrťou fyzickej osoby. Rozsudok súdu prvej inštancie preto v napadnutej zamietajúcej časti týkajúcej sa zaplatenia 15 000,- € potvrdil ako vecne správny (§ 219 ods. 1 O.s.p.). Rovnako postupoval aj vo vzťahu k zvyšným 5 000,- €, ktoré žalobkyňa požadovala titulom náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej jej zásahom do práva na súkromný a rodinný život.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala žalobkyňa dovolanie. Namietala, že odvolací súd vec nesprávne právne posúdil (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) v otázke pasívnej legitímácie žalovanej 3/. Argumentovala, že znenie § 4 ods. 1, 2 písm. a/ ZoPZP výslovne nevylučuje náhradu nemajetkovej ujmy. S poukazom na rozsudok SD vo veci C-22/12 Haasová mala za to, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť pokrytá povinným zmluvným poistením motorového vozidla. Bola toho názoru, že platná právna úprava obsahuje takúto náhradu vychádzajúc z extenzívneho výkladu pojmu škoda, ktorý v sebe nepochybne zahŕňa aj ujmu na zdraví s tým, že náhrada nemajetkovej ujmy sa priznáva podľa ustanovení o ochrane osobnosti upravených v § 11 a nasledujúcich Občianskeho zákonníka. Pripomenula, že aj SD vo vyššie uvedenom rozsudku, ktorý sa týkal obdobnej veci, skonštatoval, že zodpovednosť poisteného, ktorá vyplýva z § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka, vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnou povahu, preto nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice. Tiež uviedol, že tento záver nemôže spochybniť ani okolnosť predložená slovenskou vládou, podľa ktorej tieto paragrafy patria do tej časti českého a slovenského Občianskeho zákonníka, ktorá sa týka zásahov do ochrany osobnosti a ktorá je v zmysle týchto zákonníkov nezávislá od časti týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom zmysle slova. So zreteľom na uvedené bola toho názoru, že s použitím eurokonformného výkladu pojmov náhrada škody, škoda na zdraví v ustanoveniach § 4 a § 15 ods. 1 ZoPZP sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody (ako poškodeným), za ktorú možno priznať náhradu (zadosťučinenie) peňažnou formou podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú v širšom ponímaní treba

považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP. Takáto náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch preto spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu podľa spomínaného zákona. Navrhla preto, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zmenil a/ vo veci samej vo vzťahu k žalovanej 3/ tak, že v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí, b/ v časti náhrady trov konania tak, že uloží povinnosť nahradiť jej ich spoločne a nerozdielne všetkým žalovaným, c/ v časti týkajúcej sa súdneho poplatku tak, že uloží povinnosť zaplatiť ho spoločne a nerozdielne všetkým žalovaným, d/ v časti trov štátu tak, že uloží povinnosť nahradiť ich spoločne a nerozdielne všetkým žalovaným.

4. Rozsudok odvolacieho súdu napadol dovolaním aj žalovaný 2/. Žiadal v ňom dovolací súd, aby rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že žalobu voči nemu zamietne, resp. aby rozsudky oboch nižších súdov v celom rozsahu zrušil a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Namietal, že zodpovednosť prevádzkovateľa motorového vozidla podľa § 13 Občianskeho zákonníka, prípadne jeho solidárnu zodpovednosť spolu s vodičom nebolo možné v danej veci vyvodiť, nakoľko analogické použitie § 427 neprichádza do úvahy z dôvodu, že subjektom zodpovedným za neoprávnený zásah do osobnostných práv fyzickej osoby podľa § 13 môže byť výlučne len pôvodca zásahu, v tomto prípade vodič. Z tohto dôvodu ako prevádzkovateľ vozidla nemôže byť vo veci pasívne legitimovaným subjektom. Ďalej poukázal na to, že v inej veci, v ktorej sa brat zosnulého Vladimíra Jalča domáha náhrady nemajetkovej ujmy z tej istej dopravnej nehody proti tým istým žalovaným, Krajský súd v Prešove zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že žalobu voči nemu zamietol. V tejto súvislosti poukázal na judikatúru Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) v zmysle ktorej diametrálne odlišná rozhodovacia činnosť všeobecného súdu o tej istej právnej otázke za rovnakej alebo analogickej situácie, pokiaľ ju nemožno objektívne a rozumne odôvodniť, je ústavne neudržateľná. Taktiež pripomenul judikatúru týkajúcu sa riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Napokon namietal aj to, že odvolací súd nesprávne právne posúdil otázku pasívnej legítimácie žalovanej 3/, keď neprihliadol na ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a/ až d/ ZoPZP, podľa ktorého do tam uvedených pojmov možno subsumovať aj náhradu nemajetkovej ujmy a neprihliadol ani na smernicu 2009/103/ES.

5. K podaným dovolaniam sa písomne vyjadrila len žalovaná 3/. Stotožnila sa s názorom odvolacieho súdu o nedostatku jej pasívnej legítimácie v konaní, tvrdiac, že tento názor vychádza z pojmovej a obsahovej odlišnosti práva na náhradu nemajetkovej ujmy a práva na náhradu škody, ako aj z rozsahu poistného krytia daného ZoPZP. Upozornila na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 301/2012, v ktorom dovolací súd nevzhladol dôvod na odlišný výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP ani po rozhodnutí SD vo veci Haasová, nakoľko tento súd v ňom nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy, a preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného postenia.

6. V danom prípade boli obe dovolania podané 3. februára 2016. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „C.s.p.“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá C.s.p. (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd funkčne príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 C.s.p.) po zistení, že dovolania boli podané včas žalobkyňou a žalovaným 2/, ktorí sú v dovolacom konaní zastúpení v súlade s § 429 ods. 1 C.s.p., bez nariadenia pojednávania (§ 443 C.s.p.) skúmal, či sú ich dovolania procesne prípustné.

8. Vychádzajúc z ustanovení § 470 ods. 1, 2 C.s.p., s prihliadnutím na základné princípy obsiahnuté v čl. 2 ods. 1, 2 a čl. 3 ods. 1 C.s.p., najvyšší súd posudzoval podmienky prípustnosti dovolaní podľa právneho stavu účinného ku dňu ich podania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku.

9. V danom prípade je dovolaniami napadnutý rozsudok odvolacieho súdu. V zmysle ustanovenia § 238 ods. 1 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej. Podľa § 238 ods. 3 O.s.p. je dovolanie prípustné aj proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd vyslovil vo výroku svojho potvrdzujúceho rozsudku, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu, alebo ak ide o potvrdenie rozsudku súdu prvého stupňa, ktorým súd prvého stupňa vo výroku vyslovil neplatnosť zmluvnej podmienky podľa § 153 ods. 3 a 4 O.s.p. Dovolanie je tiež prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru odvolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.).

10. Z obsahu dovolania žalovaného 2/ je zrejmé, že smeruje a/ proti časti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorou bol potvrdený rozsudok súdu prvej inštancie o povinnosti žalovaného 2/ zaplatiť spoločne a nerozdielne so žalovaným 1/ žalobkyni sumu 15 000,- €, b/ proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovanej 3/ zmenený tak, že žaloba proti tejto žalovanej bola zamietnutá.

11. V súvislosti s napadnutým potvrdzujúcim výrokom rozsudku odvolacieho súdu treba uviesť, že nejde o rozsudok, ktorý by mal znaky uvedené v ustanoveniach § 238 ods. 2 a 3 O.s.p. Prípustnosť tejto časti dovolania žalovaného 2/ preto z ustanovení § 238 O.s.p. nemožno vyvodiť.

12. So zreteľom na ustanovenie § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p., ktoré ukladalo dovolaciemu súdu povinnosť skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 ods. 1 O.s.p., dovolací súd sa zaoberal aj otázkou, či konanie nie je zaťažené vadou v zmysle § 237 ods. 1 písm. a/ až g/ O.s.p., teda či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad absencie návrhu na začatie konania, hoci bol podľa zákona potrebný, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným. Takúto vadu konania ale dovolací súd nezistil.

13. K námietke žalovaného 2/ o porušení princípu právnej istoty, ktoré vidí v tom, že odvolací súd zaujal v otázke jeho pasívnej legitímácie odlišný právny názor ako iný senát toho istého súdu v inej veci, v ktorej sa brat zosnulého Vladimíra Jalča domáha náhrady nemajetkovej ujmy z tej istej dopravnej nehody proti tým istým žalovaným, dovolací súd uvádza, že pokiaľ by aj nastala situácia, v ktorej majú dva senáty odvolacieho súdu na riešenie istej právnej otázky rozdielny názor, neznamená to, že by v danom prípade porušili princíp právnej istoty a z neho prameniacu možnosť predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. V tejto spojitosti dáva dovolateľovi do pozornosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 481/2011, v zmysle ktorého „dôvera v určitú rozhodovaciu prax v skutkovo i právne porovnateľných veciach vyvoláva až prezentovaná rozhodovacia prax súdu najvyššej inštancie, ktorá sa ustálila po určitú dobu, a nie ojedinelé rozhodnutie súdu“. Rozhodnutie senátu odvolacieho súdu však nie je ustálenou súdnou praxou a nie je právne záväzné pre iný senát odvolacieho súdu.

14. Žalovaný 2/ v dovolaní spomína aj judikaturu týkajúcu sa požiadaviek kladených na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia, avšak bez toho, aby konkretizoval nedostatky napadnutého rozhodnutia v tomto smere. Dovolací súd v súvislosti s uvedenou námietkou naznačujúcou nepreskúmateľnosť rozsudku odvolacieho súdu poukazuje na stanovisko občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 3. decembra 2015, ktoré bolo publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 2/2016 a ktorého právna veta znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ Občianskeho súdneho poriadku“. Po preskúmaní odôvodnenia napadnutého

rozsudku, najmä jeho časti týkajúcej sa pasívnej legitímácie žalovaného 2/ v tomto konaní, dovolací súd konštatuje, že obsah spisu nedáva žiadny podklad pre to, aby sa v posudzovanej veci uplatnila druhá časť právnej vety vyššie spomínaného stanoviska, nakoľko právo žalovaného 2/ na riadne odôvodnenie rozhodnutia porušené nebolo. Za vadu konania v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p. nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

15. Prevažná časť dovolacej argumentácie žalovaného 2/ sa týka nesprávneho právneho posúdenia otázky jeho pasívnej vecnej legitímácie odvolacím súdom. Nesprávne právne posúdenie veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) je síce relevantný dovolací dôvod v tom zmysle, že ho možno uplatniť v procesne prípustnom dovolaní, samo nesprávne právne posúdenie veci ale prípustnosť dovolania nezakladá (viď tiež R 54/2012 a viaceré rozhodnutia najvyššieho súdu, napr. sp. zn. 1 Cdo 62/2010, 2 Cdo 97/2010, 3 Cdo 53/2011, 4 Cdo 68/2011, 5 Cdo 44/2011, 6 Cdo 41/2011, 7 Cdo 26/2010 a 8 ECdo 170/2014). Nejde totiž o vadu konania uvedenú v § 237 ods. 1 O.s.p., ani znak (atribút, stránku) rozhodnutia, ktorý by bol uvedený v § 238 O.s.p. ako zakladajúci prípustnosť dovolania. Keďže v danom prípade žalovaný 2/ uplatnil tento dovolací dôvod v dovolaní, ktoré nie je procesne prípustné, najvyšší súd nemohol podrobiť napadnutý rozsudok posúdeniu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov ohľadne vyššie spomenutej otázky.

16. So zreteľom na to, že prípustnosť dovolania žalovaného 2/ smerujúceho proti potvrdzujúcemu výroku napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplyva z ustanovení § 238 O.s.p. a vady konania podľa § 237 ods. 1 O.s.p. v dovolacom konaní nevyšli najavo, najvyšší súd odmietol dovolanie žalovaného 2/ v tejto časti ako procesne neprípustné (§ 447 písm. c/ C.s.p.).

17. Pokiaľ ide o výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým tento zmenil rozsudok súdu prvej inštancie vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovanej 3/ tak, že žalobu proti nej zamietol, dovolací súd v prvom rade skúmal, či je dovolanie žalovaného 2/ v tejto časti subjektívne prípustné. Pri riešení tejto otázky zohľadnil, že žalovaní 1/ až 3/ v konaní vystupujú ako samostatní spoločníci, teda že každý z nich koná len sám za seba a len sám za svoju osobu môže podať i dovolanie. Vzhľadom na to, že predmetný výrok sa netýka žalovaného 2/, ale iba vzťahu medzi žalobkyňou a žalovanou 3/, teda iného samostatného spoločníka, najvyšší súd dovolanie žalovaného 2/ v tejto časti odmietol ako podané neoprávnenou osobou (§ 447 písm. b/ C.s.p.).

18. Žalobkyni vznikol nárok na náhradu trov konania voči žalovanému 2/, ktorý v dovolacom konaní nemal úspech (§ 453 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 1 C.s.p.). Najvyšší súd však žalobkyni náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože jej žiadne trovy nevznikli.

19. Dovolanie žalobkyne smerujúce proti vyššie spomenutému zmeňujúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu je bezpochyby subjektívne i objektívne prípustné (§ 238 ods. 1 O.s.p.).

20. Žalobkyňa svoje dovolanie odôvodnila tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právne posúdenie veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu; nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, ku ktorej dochádza vtedy, keď súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo keď síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo keď zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

21. Na rozdiel od odvolacieho súdu bola žalobkyňa toho názoru, že žalovaná 3/ je vo veci pasívne legitímovaná. Argumentovala, že s použitím eurokonformného výkladu pojmov náhrada škody a škoda na zdraví v ustanoveniach § 4 a § 15 ods. 1 ZoPZP sa v rámci náhrady škody odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody (ako poškodeným), za ktorú možno priznať náhradu (zadosťučinenie) peňažnou formou podľa § 13 ods. 2 a 3 Občianskeho zákonníka, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP.

22. Vstupom Slovenskej republiky do Európskej únie a s tým spojeným zakotvením princípu prednosti európskeho práva pred vnútroštátnymi zákonmi (čl. 7 ods. 2 druhá veta Ústavy) došlo k zásadnému prelomu, okrem iného, aj v interpretácii noriem práva tvoriacich jej právny poriadok. Primát európskeho práva a vôľa úijného normotvorcu sú obzvlášť významné v preskúmvanej veci, pretože oblasť poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel je regulovaná smernicami EÚ.

23. Smernice ako typové kategórie predpisov sekundárneho práva sú podľa čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie záväzné pre každý členský štát, ktorému sú určené, a to vzhľadom na výsledok, ktorý sa má dosiahnuť, pričom voľba foriem a metód sa ponecháva vnútroštátnym orgánom. Tradičným prostriedkom dosiahnutia cieľa sledovaného smernicou je zmena právnej úpravy príslušným vnútroštátnym orgánom. Pre prípad, že si príslušný vnútroštátny orgán túto svoju povinnosť nesplní, vyvinula rozhodovacia prax SD teóriu priameho a nepriameho účinku smerníc. Keďže záväzná podstata smernice platí len vo vzťahu ku každému členskému štátu, ktorému je určená, nie však k jednotlivcom (závery rozsudku SD vo veci C-152/84 Marshall), pri aplikácii smerníc vo vzťahu k jednotlivcom, prichádza do úvahy iba tzv. nepriamy účinok smerníc. Tak napr. podľa rozhodnutia SD vo veci C-106/89 Marleasing SA, odvolávajúceho sa aj na prejedikáciu vo veci C-14/83 Von Colson a Kamann, pri aplikácii vnútroštátneho práva bez ohľadu na to, či aplikované ustanovenia boli schválené pred alebo po smernici, vnútroštátny súd povolaný na výklad vnútroštátneho práva je povinný interpretovať ho nakoľko je to možné vo svetle dikcie (textu) a účelu smernice, aby sa dosiahol výsledok sledovaný smernicou, a tým sa zabezpečil súlad s tretím odsekom čl. 189 vtedy účinnej Zmluvy o založení Európskeho hospodárskeho spoločenstva (teraz čl. 288 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie). SD vo veci C-397/01 až 403/01 Pfeiffer a ďalší v spojitosti s nepriamym účinkom smerníc uviedol, že požiadavka výkladu vnútroštátneho práva v súlade s právom Únie sa síce v prvom rade týka vnútroštátnych ustanovení prijatých na prebratie smernice, neobmedzuje sa však iba na výklad týchto ustanovení, ale vyžaduje, aby vnútroštátny súd vzal do úvahy vnútroštátne právo ako celok a posúdil, do akej miery ho možno použiť spôsobom, ktorý nevedie k výsledku, ktorý odporuje smernici (bod 115). Ak vnútroštátne právo umožňuje za určitých okolností s použitím vlastných výkladových metód vyložiť ustanovenie vnútroštátneho právneho predpisu tak, že bude možné vyhnúť sa rozporu s inou normou vnútroštátneho práva alebo obmedziť oblasť pôsobnosti tohto ustanovenia na dosiahnutie tohto účelu a použiť ho len do tej miery, aby bolo súladné s danou normou, tak je vnútroštátny súd povinný použiť rovnaké metódy, aby sa dosiahol cieľ stanovený smernicou (bod 116).

24. Ako bolo vyššie uvedené, vnútroštátne súdy musia vnútroštátne právo v najväčšej možnej miere vykladať v zmysle znenia a účelu smernice, aby bol dosiahnutý výsledok, ku ktorému táto smernica smeruje (rozsudok SD z 25. apríla 2013 vo veci C-81/12, Asociația ACCEPT proti Consiliul National pentru Combaterea Discriminării, bod 71). Vyžaduje sa, aby vnútroštátne súdy urobili všetko, čo je v ich právomoci, berúc do úvahy celé vnútroštátne právo a uplatniac ich výkladové metódy, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť predmetnej smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou (rozsudok SD z 24. januára 2012 vo veci C-282/10, Maribel Dominguez proti Centre informatique du Centre Ouest Atlantique a Préfet de la région Centre, bod 27).

25. Účelom smerníc týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel je zabezpečiť, aby predmetom poistného krytia bola akákoľvek škoda alebo ujma, ktorá vznikla v súvislosti s dopravnou nehodou a náhradu ktorej predpokladá vnútroštátne právo. Predmetom poistného krytia má byť podľa smerníc nepochybne aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody. SD vo veci C-22/12 Haasová jasne a zrozumiteľne vyslovil: „Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistení tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005, a článok 1 prvý odsek tretej smernice

Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej“.

26. Pri odpovedi na relevantnú otázku, či vnútroštátne právo upravuje náhradu nemajetkovej ujmy na základe zodpovednosti poisteného za škodu, treba vychádzať z toho, že ustanovenia vnútroštátneho práva, ktoré upravujú náhradu škody pri nehodách spôsobených prevádzkou motorových vozidiel, nemôžu odňať smerniciam potrebný účinok a teda sloboda členských štátov určiť, aká škoda bude krytá a aké budú podmienky povinného poistenia, bola obmedzená druhou a tretou smernicou tým, že tieto smernice stanovili povinné krytie niektorých škôd a v určitých minimálnych sumách. Medzi škodami, ktoré musia byť kryté, sa v súlade s čl. 1 ods. 1 druhej smernice nachádza najmä ujma na zdraví. Pod pojem ujma na zdraví pritom patrí akákoľvek ujma, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumy.

27. Vyššie uvedenému chápaniu pojmu škoda európskym normotvorcom treba podľa dovolacieho súdu prispôbiť aj v slovenskej civilistike stabilné materiálne chápanie škody. Pojem „zodpovednosť za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel“ používaný v smerniciach treba podľa dovolacieho súdu vykladať čiastočne autonómne a zahrnúť do neho aj také nároky, ktoré národné právo výslovne nezaraďuje medzi nároky „na náhradu škody“ v prísnom slova zmysle, ak ich podstata je podobná, teda majú občianskoprávny charakter a vznikajú v dôsledku protiprávnej udalosti - dopravnej nehody. Túto požiadavku eurokonformného výkladu pojmu škoda nie je možné spochybniť ani tým, že ustanovenia zakladajúce právo pozostalých po obeti dopravnej nehody na náhradu nemajetkovej ujmy patria systematicky do tej časti Občianskeho zákonníka, ktorá sa týka zásahov do práva na ochranu osobnosti a ktorá je v zmysle tohto zákonníka nezávislá od časti týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom slova zmysle (bod 57 rozsudku SD vo veci C-22/12 Haasová).

28. Dovolací súd sa preto nestotožňuje s právnym názorom prezentovaným v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a 3 Cdo 301/2012, ktoré zdôrazňujú zásadnú pojmovú a obsahovú odlišnosť inštitútu škody a inštitútu nemajetkovej ujmy. Občiansky zákonník predsa v samotnej šiestej časti (Zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie) kladie škodu aj do polohy nemateriálnej. Dokazuje to § 444 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého pri škode na zdraví sa jednorazovo odškodňujú bolesti poškodeného a sťaženie jeho spoločenského uplatnenia. V tomto zmysle pojem škoda teda vykazujú aj nemateriálne znaky.

29. Odpoveď na otázku, či vnútroštátne právo upravuje náhradu nemajetkovej ujmy na základe zodpovednosti poisteného za škodu, podľa dovolacieho súdu naostatok (nepriamo, pretože inak ani tak urobiť nemohol) poskytuje aj samotný SD v bode 58 odôvodnenia svojho rozsudku vo veci C-22/12 Haasová, keď uvádza: „Keďže totiž zodpovednosť poisteného, ktorá podľa vnútroštátneho súdu v tomto prípade vyplýva z § 11 a 13 českého Občianskeho zákonníka (slovenský Občiansky zákonník má rovnakú úpravu - poznámka dovolacieho súdu), vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú uvedené smernice“.

30. K výkladu pojmu škoda treba dať ešte do pozornosti rozsudok SD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09, Axel Walz proti Clickair SA, podľa ktorého: „Pojem „ujma“ tvoriaci podklad článku 22 ods. 2 Dohovoru o zjednotení niektorých pravidiel pre medzinárodnú leteckú dopravu, uzavretý v Montreale 28. mája 1999, ktorý stanovuje obmedzenie zodpovednosti leteckého dopravcu za ujmu spôsobenú najmä stratou batožiny, sa má vykladať v tom zmysle, že zahŕňa tak majetkovú, ako aj nemajetkovú škodu“.

31. Podľa dovolacieho súdu vyššie uvedený výkladový postup pojmu škoda na zdraví a rešpektovanie

súvislosti právnych inštitútov umožňujú konštatovať normatívnu prípustnosť takej interpretácie § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP, podľa ktorej možno aj nemajetkovú ujmu podľa § 13 Občianskeho zákonníka zahrnúť pod škodu na zdraví.

32. Podaný výklad nepovažuje dovolací súd za výklad contra legem (výklad proti doslovnému jazykovému zneniu zákona). Zákaz výkladu contra legem vyjadruje (výlučne) zákaz výkladu smernice v zrejmom rozpore so znením príslušného vnútroštátneho ustanovenia. Pojem „škoda na zdraví“ ale, ako to bolo vyššie uvedené, možno vyložiť extenzívne bez toho, aby pri súčasnom zachovaní cieľov a výsledku sledovaných smernicou došlo k popretiu jeho jazykového vyjadrenia. Taký výklad nesiahá za hranice najširšieho možného jazykového významu pojmu. Ak existuje potreba zabezpečenia konformity konkrétnej vnútroštátnej normy s úniovým právom, je sudcovské vyplnenie „medzier“ (prostredníctvom extenzívneho výkladu), ktoré ostali po nesprávne transponovaných smerniciach, legitímne a súčasne nevyhnutné.

33. Napokon, aj ústavný súd vo svojom v uznesení z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 vydanom v inej obdobnej veci akceptoval rozšírenie pojmu „škoda na zdraví“ prostredníctvom eurokonformného výkladu použitého všeobecnými súdmi aj na náhradu nemajetkovej ujmy, pričom v tejto súvislosti nezistil žiaden dôvod na konštatovanie ústavnej arbitrárnosti.

34. So zreteľom na doposiaľ uvedené dovolací súd dospel k záveru, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. a/ ZoPZP treba vykladať tak, že poistenie zodpovednosti kryje (za splnenia ostatných podmienok v ods. 4) aj nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka a pozostalí (ako poškodení) môžu tieto nároky v zmysle § 15 ods. 1 zákona o povinnom zmluvnom poistení uplatniť priamo proti poisťovateľovi, a to rovnako ako všetky ostatné nároky na náhradu škody. Dovolací súd sa preto stotožňuje s názorom žalobkyne, že v predmetnom spore je pasívne vecne legitimovaná aj žalovaná 3/. Zároveň pripomína, že k rovnakému záveru ohľadne pasívnej legítimácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých obete dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla dospel už aj v rozsudku z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016.

35. Na základe vyššie uvedeného možno uzavrieť, že žalobkyňa v danom prípade opodstatnene namietala nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Najvyšší súd preto rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti vo výroku vo veci samej vo vzťahu žalobkyne a žalovanej 3/, ako aj v súvisiacich výrokoch, resp. ich častiach (§ 439 písm. a/ C.s.p.) zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1 a § 450 C.s.p.), v ktorom bude odvolací súd viazaný jeho právnym názorom (§ 455 C.s.p.). V novom rozhodnutí odvolací súd znova rozhodne o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania vo vzťahu medzi žalobkyňou a žalovanou 3/ (§ 453 ods. 3 C.s.p.).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.